

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มุ่งเน้นให้สถานศึกษาทุกแห่งมีระบบการประกันคุณภาพภายใน และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ดังนั้นสถานศึกษาจะต้องจัดทำมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพทั้งจากหน่วยงานต้นสังกัดและองค์กรภายนอก (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 14)

เมื่อวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพกับมาตรฐานการศึกษาและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 พบความสอดคล้องซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีส่วนทำให้สถานศึกษาสามารถก้าวเข้าสู่ระดับคุณภาพในหลายมาตรฐาน

ตามที่กระทรวงสาธารณสุข (กรมอนามัย, 2447, หน้า 16) โดยกรมอนามัยมีนโยบายดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเมื่อปี 2541 และทุกจังหวัดได้ให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ในปี 2543 กรมอนามัยได้จัดทำเกณฑ์การประเมินสถานภาพโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในปี 2544 เกณฑ์ประเมินดังกล่าวเน้นการประเมินด้านกระบวนการเป็นส่วนใหญ่โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะใช้วัดการดำเนินงานขั้นพื้นฐานที่สำคัญ 5 ประการของการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในระยะแรกจากการนิเทศติดตามการดำเนินงาน พบว่า โรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์ประเมินดังกล่าว ส่วนใหญ่มีกิจกรรมที่ส่งผลต่อการสร้างเสริมพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนเป็นจำนวนมาก กรมอนามัยจึงเห็นสมควรจัดทำเกณฑ์มาตรฐาน การประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่สามารถวัดได้ครอบคลุมยิ่งขึ้น เพื่อเป็นเครื่องชี้้นำการดำเนินงานของโรงเรียนที่กำลังพัฒนาและเป็นเกณฑ์ตัดสินการเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

เกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 4) จัดทำภายใต้องค์ประกอบโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 10 องค์ประกอบ คือนโยบายของโรงเรียน การบริหารจัดการในโรงเรียน โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ บริการอนามัยโรงเรียน สุขศึกษาในโรงเรียน โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย การออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม และการส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน ดังนั้นตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินจึงยึดตาม

ดังนั้น ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงทำการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพโดยตรง เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ คือ

1. เพื่อให้โรงเรียนได้รับรู้แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน
2. นักเรียนได้รับรู้วิถีชีวิตในการสร้างพฤติกรรมสุขภาพซึ่งจะปลูกฝังให้เกิดการปฏิบัติตามหน้าที่จะนำไปสู่การมีสุขภาพที่ดี ตั้งแต่เด็กควบคู่ไปกับการศึกษา เพื่อให้เด็ก **“ดี เก่ง มีสุข”**
3. ครู ผู้ปกครองและสมาชิกของชุมชนจะได้รับความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย เพื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดทักษะการดูแลสุขภาพที่เหมาะสม

จากการศึกษาค้นคว้าจึงมีความสนใจศึกษาสภาพปัญหาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ของครูและนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 เนื่องจากเป็นระดับช่วงชั้นที่โรงเรียนขยายโอกาสใช้หลักสูตรเหมือนกันและมีสภาพเขตพื้นที่คล้ายคลึงกัน อันจะทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่ชัดเจนและครอบคลุม อันจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามเพศ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะทำให้ทราบความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขในการบริหารจัดการต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ใน 10 ด้าน

- 1.1 นโยบายของโรงเรียน
- 1.2 การบริหารจัดการในโรงเรียน
- 1.3 โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน
- 1.4 การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ
- 1.5 บริการอนามัยโรงเรียน
- 1.6 สุขศึกษาในโรงเรียน
- 1.7 โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย
- 1.8 การออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ
- 1.9 การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม
- 1.10 การส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ประชากร ได้แก่ ครู จำนวน 329 คน นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 632 คน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู จำนวน 175 คน ครูชาย จำนวน 54 คน ครูหญิง จำนวน 121 คน นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 248 คน นักเรียนชาย จำนวน 119 คน นักเรียนหญิง 129 คน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามเพศ ได้แก่

- 3.1.1 ครูชายกับครูหญิง
- 3.1.2 นักเรียนชายกับนักเรียนหญิง

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ใน 10 ด้าน

- 3.2.1 นโยบายของโรงเรียน
- 3.2.2 การบริหารจัดการในโรงเรียน
- 3.2.3 โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน
- 3.2.4 การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ
- 3.2.5 บริการอนามัยโรงเรียน
- 3.2.6 สุขศึกษาในโรงเรียน
- 3.2.7 โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย

- 3.2.8 การออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ
- 3.2.9 การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม
- 3.2.10 การส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง โรงเรียนที่อยู่ในโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของกระทรวงศึกษาธิการ ใน 10 ด้าน ดังนี้

- 1.1 นโยบายของโรงเรียน หมายถึง ข้อความที่กำหนดทิศทางการดำเนินงานด้านส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนซึ่งจะส่งผลกระทบต่อกิจกรรมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ
- 1.2 การบริหารจัดการในโรงเรียน หมายถึง การจัดองค์กรและระบบบริหารงาน เพื่อให้การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความต่อเนื่อง
- 1.3 โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน หมายถึง โครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ดำเนินการร่วมกันระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และสมาชิกของชุมชน
- 1.4 การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ หมายถึง การจัดการควบคุมดูแลปรับปรุงภาวะต่างๆ และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่ถูกต้องลักษณะเอื้อต่อการเรียนรู้ส่งเสริมสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสังคมรวมถึงการป้องกันโรคและอันตรายที่อาจเกิดขึ้นทั้งต่อนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน
- 1.5 บริการอนามัยโรงเรียน หมายถึง การที่โรงเรียนจัดให้มีบริการสุขภาพขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับนักเรียนทุกคน ได้แก่ การเฝ้าระวังภาวะสุขภาพ การตรวจสุขภาพ และการรักษาพยาบาลเบื้องต้นในโรงเรียน
- 1.6 สุขศึกษาในโรงเรียน หมายถึง การที่โรงเรียนจัดกิจกรรมสุขศึกษาทั้งในหลักสูตร การศึกษา และผ่านทางกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อมุ่งให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และมีการฝึกปฏิบัติที่นำไปสู่การมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมต่อการมีสุขภาพดี
- 1.7 โภชนาการ และอาหารที่ปลอดภัย หมายถึง การส่งเสริมให้นักเรียนมีภาวะการเจริญเติบโตสมวัย โดยจัดให้มีอาหารที่มีคุณค่าต่อสุขภาพ สะอาด ปลอดภัยให้กับนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน
- 1.8 การออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนมีการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ โดยการจัดสถานที่ อุปกรณ์ และกิจกรรมการออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชน เข้ามาใช้สถานที่และอุปกรณ์หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นตามความเหมาะสม

1.9 การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม หมายถึง ระบบบริการให้คำปรึกษาแนะแนว และช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพกาย สุขภาพจิต และภาวะเสี่ยง รวมทั้งพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน

1.10 การส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อกระตุ้น ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม ส่งผลดีต่อสุขภาพของตนเอง และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในโรงเรียน

2. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ที่เปิดสอนในระดับชั้นพื้นฐาน

3. ความคิดเห็นของครูและนักเรียนปีการศึกษา 2552 ที่มีต่อโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง ความคิดเห็น จำนวน 40 ข้อ ใน 10 ด้านต่อไปนี้

- 3.1 นโยบายของโรงเรียน จำนวน 7 ข้อ
- 3.2 การบริหารจัดการในโรงเรียน จำนวน 4 ข้อ
- 3.3 โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน จำนวน 2 ข้อ
- 3.4 การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ จำนวน 4 ข้อ
- 3.5 บริการอนามัยโรงเรียน จำนวน 3 ข้อ
- 3.6 สุขศึกษาในโรงเรียน จำนวน 6 ข้อ
- 3.7 โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย จำนวน 3 ข้อ
- 3.8 การออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ จำนวน 3 ข้อ
- 3.9 การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม จำนวน 3 ข้อ
- 3.10 การส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน จำนวน 5 ข้อ

4. ครู หมายถึง ครูที่ทำการสอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2552

5. นักเรียน หมายถึง นักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2552

สมมุติฐานการศึกษาค้นคว้า

1. ความคิดเห็นของครูชายกับครูหญิงที่มีต่อโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา แตกต่างกัน
2. ความคิดเห็นของนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงที่มีต่อโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา แตกต่างกัน